

Història del pensament econòmic

Dr. Lluís Argemí d'Abadal
Dr. Jordi Vilaseca Requena
Dr. Joan Torrent Sellens
Dr. Joan Tugores Ques

Amb la col·laboració de
Dr. José María Vidal Villa

PID_00238403

Material docent de la UOC

Dr. Lluís Argemí d'Abadal

Catedràtic d'Història Econòmica.

Dr. Jordi Vilaseca Requena

Professor dels Estudis d'Economia i Empresa de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC).
Professor titular de la Universitat de Barcelona (UB).

Dr. Joan Torrent Sellens

Professor dels Estudis d'Economia i Empresa de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC).

Dr. Joan Tugores Ques

Catedràtic de Teoria Econòmica de la Universitat de Barcelona (UB).

Dr. José María Vidal Villa

Catedràtic d'Estructura Econòmica Mundial.

Primera edició: setembre 2016
© Lluís Argemí d'Abadal
Tots els drets reservats
© d'aquesta edició, FUOC, 2016
Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona
Disseny: Manel Andreu
Realització editorial: Oberta UOC Publishing, SL

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars del copyright.

Volem expressar el nostre agraïment sincer a les persones següents: Ernest Lluch, Jordi Pascual, Lluís Barbé, Muriel Casals, Salvador Almenar, Josep M. Benaül, Montserrat Duran, Dolors Lamarca, Montserrat Lamarca, àngels Pedrazuela, Alfonso Sánchez Hormigo, Manuel Santos, Manuel Montes, Sandra Mondejar i Carme Pagés.

Així mateix, volem agrair a les biblioteques de la Universitat de Barcelona, a la de la Facultat de Ciències Econòmiques, a la de la Universitat Autònoma de Bellaterra, i a la Biblioteca Nacional la seva col·laboració i l'ajut que ens han facilitat.

Introducció

La història del pensament econòmic és la història del que els autors del passat van dir i teoritzar sobre els fenòmens econòmics.

La formació

Mòdul 1
1250-1688: Els orígens de la ciència econòmica

Mòdul 2
1689-1789: Els quasisistemes preclàssics

La plenitud

Mòdul 3
1790-1848: L'escola clàssica

Mòdul 4
1849-1870: Las heretgies clàssiques

La maduresa

Mòdul 5
1871-1913: L'escola neoclàssica

Mòdul 6
1914-1945: El pensament econòmic del segle xx

El present com a història

Mòdul 7
1945-avui: El pensament econòmic ortodox

Mòdul 8
1945-avui: El pensament econòmic heterodox

En el decurs dels anys, aquest camp ha rebut diferents noms, que, en definitiva, ampliaven o reduïen el terme pensament: idees, doctrines, sistemes, anàlisi i teoria.

La diferència entre aquests termes es palesa amb les aportacions de l'obra màxima de la matèria, la *Història de l'anàlisi econòmica* (1954) de J. A. Schumpeter. Segons l'autor, *anàlisi econòmica* és el conjunt d'aspectes científics del pensament econòmic. Aquests aspectes científics estan constituïts per tècniques estadístiques, històriques, teòriques i sociològiques, quatre components que ajuden a obtenir resultats científics, i el seu conjunt és l'anàlisi econòmica.

La ciència, però, acostuma a articular-se al voltant de determinades ideologies o de determinats objectius de política econòmica. Aleshores, el conjunt articulat d'elements d'anàlisi econòmica, envoltats de principis orientadors, constitueixen els sistemes d'economia política, tal com es denominaven al co-

mençament del segle XIX, o les doctrines econòmiques, com es van denominar posteriorment. Així, tenim el sistema del liberalisme econòmic, o la doctrina econòmica liberal, o la socialista, etc.

Finalment, i a un nivell més ampli, es pot considerar la suma d'opinions i idees referents a temes econòmics i, molt especialment, les que es refereixen a la política econòmica d'un moment, que es defineix com a pensament econòmic. En aquesta obra, tot i que en la majoria d'universitats del sud d'Europa la matèria rep el nom de *doctrines econòmiques*, el contingut es correspondrà més amb el terme més general de *pensament econòmic*, malgrat que els aspectes científics i l'anàlisi econòmica hi tindran un paper primordial.

Hi ha dues maneres d'acostar-se a la història del pensament econòmic o, en general, a la història de qualsevol pensament científic. La primera analitza el que digueren els economistes del passat des del punt de vista del coneixement actual, valorant el que aportaren en el que ara acceptem com a ciència i el que n'ha quedat. La segona, en canvi, intenta analitzar les aportacions d'aquells economistes en el seu context, amb referència als problemes als quals s'enfrontaven; problemes, tot sovint, diferents dels que ara tenim.

La primera aproximació, absolutista, veu la història de l'economia científica com un llarg camí, continu, que ha anat afegint maons a la construcció d'un edifici científic, l'actual, punt de referència obligat per a valorar tot el que s'ha fet fins ara.

En aquest sentit, les aportacions històriques poden ser vertaderes o falses, si s'ha de jutjar pel que se n'ha mantingut. Però aquest enfocament depèn de la teoria mantinguda per l'autor. Per posar un exemple, la *Història de les teories de la plusvàlua* (1905), de Marx, analitza les aportacions anteriors que conduïen a la seva pròpia teoria.

Per a la segona aproximació, el relativisme, en canvi, la història és la successió de diferents edificis teòrics i conceptuals construïts per estudiar diferents conjunts de problemes, i aquests edificis són incommensurables, de la mateixa manera que ho són els problemes que miraven d'estudiar. En variar la realitat econòmica es fa necessari un nou edifici teòric, i cada època ha tingut el seu. En el relativisme, cada aportació s'ha d'estudiar en el context en què va aparèixer, i referent a aquest context, sense que tingui cap interès la seva valoració en termes del que actualment es pensa.

Una visió absolutista sembla més adient pel que fa a l'estudi de l'anàlisi econòmica, mentre que una visió relativista s'adiu més amb la història de les doctrines o els sistemes econòmics o, en general, del pensament econòmic.

Darrerament s'han proposat termes diferents que potser fan més justícia al contingut. Una reconstrucció històrica del pensament econòmic és la que utilitza la metodologia relativista, mentre que el mètode absolutista fa servir una reconstrucció racional.

Però tothom és conscient que cap dels dos extrems no és possible ni desitjable. L'extrem relativista perquè no podem oblidar el que sabem ara; l'extrem absolutista perquè amb la rapidesa amb què canvia la teoria, la història seria gairebé únicament present. Precisament per això, pel que fa al mètode, un punt intermedi i adaptat a cada autor, època o problema serà el més adequat.

Al llarg d'aquesta obra passarem revista al pensament econòmic que, des del segle XIII fins a l'actualitat, ha anat configurant el que ara sabem d'economia. Els diferents grups d'autors han estat agrupats segons la seva metodologia, però també segons la seva coincidència en el temps, perquè aquest fet els ha confegit un estil diferencial. Sempre hi ha hagut diferències entre els autors d'un mateix període, però aquestes diferències eren menors que les que existiren entre autors d'una mateixa línia en diferents èpoques.

Evidentment, les èpoques escollides coincideixen amb períodes de la història econòmica i social i, a grans trets, se situen en la línia dels grans períodes, identificats en alguns manuals d'història.

Així, la baixa edat mitjana té el seu referent a la història del pensament econòmic amb l'escolàstica, l'edat moderna amb el mercantilisme, l'era de les revolucions amb l'etapa de formació clàssica i l'edat contemporània fins al 1870 amb l'escola clàssica i les seves heretgies, que també abracen el període posterior: entre el 1870 i el 1914, amb l'aparició de l'escola neoclàssica.

Entre els anys 1914 i 1945 es va desenvolupar, amb Keynes i Schumpeter com a punt de partença, l'alta teoria. Finalment, des del 1945 fins a l'actualitat es presenten les tendències ortodoxes i heterodoxes del pensament econòmic al present com a història.

- Vegeu el vídeo: Introducció 1
- Vegeu el vídeo: Introducció 2

1. Història del pensament econòmic: visió gràfica

Tema	Idea bàsica del context	Idea bàsica d'economia	Idea teòrica central
Escolàstica Mercantilisme	Revolució comercial	Riquesa	Intercanvi Aristòtil
Preclàssics	Revolució agrícola	Valor terra	<i>Tableau oeconomique</i>
Clàssics	Revolució Industrial	Valor treball	Renda Ricardo

Tema	Idea bàsica del context	Idea bàsica d'economia	Idea teòrica central
Marxistes	Revolució social Revolució de transports	Explotació	Manuscrit Marx
Neoclàssic	Segona revolució industrial	Equilibri-preu	Demanda Walras
Keynes	Crisi	Cicle-crisi	IS-LM Hicks
Ortodòxia actual	Revolució financera	Creixement	Corba Phillips
Heterodòxia actual	Revolució colonial	Subdesenvolupament	Oferta mà d'obra Lewis

2. Economia, fases, música i ficció

Com a complement, es pot observar que hi ha pensament econòmic (encara que no anàlisi econòmica) en obres que no tenen res a veure amb la recerca científica dels economistes. Algunes obres de ficció literària també reflecteixen idees econòmiques sobre l'esperit dels temps i sobre la visió de fets econòmics contemporanis que tingueren els seus autors. En altres casos, algunes altres obres, si bé no contenen especialment pensament econòmic, han estat importants per a certs autors. Aquest és el cas de Virginia Woolf i de Forster, components, juntament amb Keynes, del grup de Bloomsbury, i que compartiren amb ell una concepció de la vida. Una petita mostra d'obres d'aquest tipus és la que es pretén donar aquí.

La novel·la medieval es va centrar majoritàriament en les virtuts dels nobles cavallers i també de les seves dames. En una societat dividida entre els que guerrejaven, els que resaven i els que treballaven, sols els primers tenien el dret a ser herois.

Però els que resaven, els escolàstics, en algun moment es van començar a preocupar dels tercers. I això es pot apreciar en una obra més contemporània (novel·la i pel·lícula), la d'Umberto Eco, *El nom de la rosa*, en la qual es mostra la visió escolàstica d'alguns aspectes de la vida relacionats amb els tractats. En aquesta obra, un *alter ego* de Guillem d'Occam, Guillem de Baskerville, també predecessor de Sherlock Holmes, que va esbrinar el cas del gos del mateix nom, ha d'investigar uns assassinats i, alhora, defensar les posicions franciscanes protegides per l'emperador, davant els dominics, protegits pel Papa. Molts diàlegs són extrets dels autors del moment, i és una manera d'entendre la seva visió sobre algunes qüestions, fins i tot les econòmiques (com la pobresa).

Les novel·les de cavalleria de l'edat mitjana van fer embogir el Quixot i, a fi de guarir-lo, es van cremar tots els llibres que tenia (amb excepcions, com el *Tirant lo Blanc*). Però mentre l'idealista feia el seu viatge amb Sancho Panza, el realista, junts contemplaven la realitat del començament de la decadència

Vegeu el vídeo: Visió 1

espanyola, després de malbaratar els tresors d'Amèrica (que, segons Quevedo, naixien en les índies honrades, anaven a parar a Espanya acompanyats per la sort i acabaven a Gènova enterrats en mans dels banquers).

Una de les modes del moment van ser les descripcions de viatges a mons imaginaris o utopies, que van servir de model tant a llibres de viatges com a mons ideals, com els que va descriure Moore.

Mentrestant, els països del nord començaven a acumular aquests tresors i a invertir-los de manera profitosa. En primer lloc, per al **comerç**; en segon lloc, amb plantacions a les colònies i amb els esclaus comprats amb els fruits del comerç.

I això és el que va fer Robinson Crusoe, l'heroi de Daniel Defoe (d'altra banda economista, autor de diferents fullets sobre temes econòmics), fins que va naufragar prop de les costes de Brasil (on tenia la seva plantació), a començament del segle XVIII. Aleshores, ja era un personatge que ho analitzava tot racionalment, i això li va permetre organitzar-se com un *homo economicus*. Tant és així que molts economistes del segle XIX van fer servir Robinson Crusoe com l'exemple estàndard de les eleccions econòmiques (per exemple, l'anàlisi de la caixa d'Edgeworth per part del seu autor es fa a partir d'un cert Robinson Crusoe que intercanvia alguna cosa amb el seu esclau). Però, de fet, tant les seves accions en els viatges com la seva actitud a l'illa deserta són un clar exemple del que Smith va denominar acumulació original i Marx, acumulació primitiva.

Vegeu el vídeo: Visió 2

Els viatges de descobriment i comerç van fer que els europeus descobrissin que hi havia més civilitzacions arreu del món i que algunes d'elles eren prou desenvolupades per a competir amb Europa. D'aquí sorgí la idea de **progrés** durant el segle XVIII i, d'aquesta idea, la possibilitat de veure Europa des de fora. En to satíric, Jonathan Swift es va voler posar a la pell dels altres per a poder criticar la manera de ser dels europeus, concebuts com a nans, com a gegants o com a cavalls en *Els viatges de Gulliver*.

Un cop instaurat l'ordre capitalista i amb el procés d'industrialització en marxa, certs temors s'apoderaren d'algunes capes de la societat. El primer, el d'una economia despietada, dominada només pels **diners**. Per això, la visió romàntica del món va concebre els diners com un invent del diable.

En la segona part de *Faust* (que es va publicar molt després de la mort de Goethe), el protagonista és portat per Mefistòfil a un regne arruïnat, on el diable proposa al rei d'emetre una moneda fiduciària basada en les possibles riqueses que s'amaguen sota el sòl del país. Immediatament tot va bé en aparença. Goethe es va inspirar en l'experiència de Law, la que Cantillon tenia al cap, i la tragèdia d'aquesta part de l'obra es pot veure com la tragèdia del desenvolupament econòmic (capitalista).

Vegeu el vídeo: Visió 3

Un altre temor en la mateixa visió es referia a les persones, especialment els **treballadors**, que es deshumanitzaven i es convertien en màquines, en éssers artificials. Aquest temor és un dels que podia haver inspirat Mary Shelley, filla de l'opositor de Malthus, William Godwin, a escriure *Frankenstein*, el Prometeu modern.

El seu company, Percy Bysshe Shelley, tingué a més idees socialitzadores que foren comentades per la filla de Marx.

El desenvolupament econòmic va superar aquest temors, però de seguida va crear noves esperances, que sovint es concretaren en **visions socialistes o socialitzadores**. La visió saintsimoniana de les capacitats de la tècnica per a l'alliberament de l'home es poden trobar en les obres d'un autor que, curiosament, era conservador en política, Jules Verne.

Sempre hi ha un heroi, tècnic o enginyer, sovint contraposat a un savi despistat, que permet la supervivència del grup. I fins i tot els criminals són perillosos, perquè dominen la tècnica. Les dues novel·les del capità Nemo, *Vint mil llegües de viatge submarí* i *L'illa misteriosa*, responen a aquest cànon, tot i que els aspectes socials de les propostes van desaparèixer amb una de les seves obres, *Els naufrags del Jonathan*.

Vegeu el vídeo: Visió 4

La visió utòpica social del primer socialisme es pot trobar en la novel·la d'un anglès victorià, artista en diferents camps, William Morris, *Notícies d'enlloc*, en què el protagonista es posa a pensar com serà el món l'endemà de la revolució.

Les descripcions de mons socialistes utòpics es van fer també en forma de novel·la: *Viatge a Icària*.

La **societat burgesa del segle XIX**, en les seves passions i vicis, inclosos els econòmics, fou perfectament dissecada per dos grans novel·listes.

En el cas francès, Balzac va fer diferents retrats de personatges i visions econòmiques. Entre alguns dels relats que componen *La comèdia humana*, *Eugénie Grandet*, *Un home de negocis* i *La casa Nucingen* (inspirada en la casa Rotschild) en són un exemple. Marx digué que per a comprendre la societat burgesa calia llegir Balzac, el reaccionari, més que no pas el progressista Victor Hugo (d'altra banda, bon amic de Balzac). En el nostre cas, els mitjans financers i especuladors foren retratats per Narcís Oller a *La febre d'or*.

Mentrestant Leon Walras explicava la seva frustració amb una novel·la autobiogràfica titulada *François Saveur*.

Una altra comèdia humana és la que formen les obres de Dickens, en què els protagonistes pertanyen sovint a una altra classe de la societat, la treballadora, tot i que, en molt casos, treballadors de coll blanc. *Temps difícils* seria l'exemple més clar.

Però fora de França i Anglaterra, el món burgès i capitalista encara havia de triomfar. A Sicília, això s'esdevingué gràcies a la unificació d'Itàlia i l'obra de Lampedusa, *El Guepard*, reflecteix la visió de l'aristocràcia conscient que el seu món s'ensorra, i que més val que tot canviï per tal que tot resti igual, i per a això, cal aliar-se amb els nous rics.

Vegeu el vídeo: Visió 5

Tots aquests autors descriuen en les seves obres un temps caracteritzat pel domini de l'escola clàssica en la primera meitat del segle XIX. Però el món burgès i capitalista que retraten era el mateix durant la segona meitat del segle i també quan l'escola neoclàssica va dominar. Les novel·les més interessants d'aquest segon període no reflecteixen gaire les condicions socials, de la mateixa manera que l'economia neoclàssica té poques relacions amb l'entorn econòmic en el qual va sorgir. Des de Dostoievski fins a Musil, Joyce, Proust, Kafka i Virginia Woolf, tots reflecteixen més aviat experiències interiors i lliguen més amb el començament de la psicologia amb Freud que no pas amb impulsos exteriors, si més no, per a ser inclosos aquí. Si tenen cap relació amb l'economia, és pel fet que també aquesta es va dirigir a l'anàlisi subjectiva dels comportaments econòmics. Però les novel·les estaven bastant lluny d'analitzar racionalitats i analitzaven més aviat el comportament no racional, les vivències.

Així mateix, les **crisis econòmiques**, i molt especialment la depressió dels anys trenta, van permetre novament l'aparició de la connexió entre fets econòmics i creació literària.

Com a exemple, els grans novel·listes americans de la generació perduda, i entre ells, Steinbeck amb *Els raïms de la ira*.

Com a complement, i un cop arribats a l'era del cinema, *Temps moderns* és una obra imprescindible per a «veure» la crisi econòmica i els seus efectes. No tan sols per les celebrades escenes de la màquina que domina l'home i se'l menja, sinó pel casual (no tan casual) lideratge de Chaplin amb una bandera roja en una manifestació d'aturats, i les idíl·liques visions del món futur (econòmic) que tots els problemes estan resolts.

Vegeu el vídeo: Visió 6

Potser és més difícil trobar obres que reflecteixin el pensament econòmic actual, el present com a història.

Però hi ha una obra de Galbraith, el qual també s'ha dedicat a la novel·la, que almenys expressa de forma divertida les dificultats dels creadors de models econòmics en un entorn acadèmic, *El professor de Harvard*.

Un model que permet preveure l'evolució de les cotitzacions, i que s'anomena d'«expectatives irracionals», posa en dificultats acadèmiques el seu creador, malgrat l'exactitud de les prediccions.

Pel que fa a l'evolució del Tercer Món, moltes novel·les mereixen de ser llegides. No té pensament econòmic, però *Cien años de soledad* dona la visió poètica d'un país de l'Amèrica Llatina.

Vegeu el vídeo: Visió 7

En conjunt, aquestes lectures (i pel·lícules) poden ser un complement perfecte d'allò que sovint són difícils lectures tècniques d'originals dels grans teòrics. Descobridors científics i autors d'imaginació, conjuntament, han anat «creant» aquest món.

3. Tots els premis Nobel d'Economia

Des de la instauració del premi Nobel d'Economia l'any 1969, el guardó ha recaigut en les persones següents:

1969	Ragnar Frisch (Noruega) i Jan Tinbergen (Holanda)
1970	Paul A. Samuelson (EUA)
1971	Simon Kuznets (EUA.)
1972	John R. Hicks (Gran Bretanya) i Kenneth J. Arrow (EUA)
1973	Wassily W. Leontief (EUA)
1974	Gunnar Myrdal (Suècia) i Frederich von Hayek (àustria)
1975	Leonidas Kantorovitz (Unió Soviètica) i Tjalling C. Koopmans (EUA)
1976	Milton Friedman (EUA)
1977	James Meads (Gran Bretanya) i Bertil Ohlin (Suècia)
1978	Herbert A. Simon (EUA.)
1979	Theodore W. Schultz (EUA) i Arthur Lewis (Gran Bretanya)
1980	Lawrence Klein (EUA)
1981	James Tobin (EUA)
1982	George Stigler (EUA)
1983	Gerard Debreu (EUA)
1984	Richard Stone (Gran Bretanya)
1985	Franco Modigliani (EUA)
1986	James Mc. Gill Buchanan (EUA)
1987	Robert M. Solow (EUA)
1988	Maurice Allais (França)

1989	Tryvge Haavelmo (Noruega)
1990	Harry Markowitz, Merton Miller i William Sharpe (EUA)
1991	Ronald H. Coase (EUA)
1992	Gary S. Becker (EUA)
1993	Douglas North i Robert W. Fogel (EUA)
1994	John C. Harsanyi (Hongria), John F. Nash (EUA) i Reinhardt Selten (Alemanya)
1995	Robert E. Lucas (EUA)
1996	James A. Mirlees i W. Vickrey (EUA)
1997	Robert C. Merton i Myron S. Scholes (EUA)
1998	Amartya K. Sen (Índia)
1999	Robert Mundell (Canadà)
2000	James J. Heckman i Daniel L. McFadden
2001	George A. Akerlof, A. Michael Spence i Joseph E. Stiglitz
2002	Daniel Kahneman i Vernon L. Smith
2003	Robert F. Engle i Clive W.J. Granger
2004	Edward C. Prescott i Finn E. Kydland
2005	Robert J. Aumann i Thomas C. Schelling
2006	Edmund S. Phelps
2007	Leonid Hurwicz, Eric S. Maskin i Roger B. Myerson

Resum

Els diferents autors i escoles que hem analitzat en aquesta obra es poden classificar en uns quants marcs de referència teòrics. Aquests marcs es poden sintetitzar en uns punts de partença per a l'estudi de l'economia que inclouen la visió de la societat i de l'economia que compartien els autors, i també la manera o, en certa mesura, el mètode, amb el qual es plantejaven l'estudi de la matèria.

El primer marc és el que correspon a l'escola clàssica, i amb ella van aparèixer els precursors de la nova ciència: l'economia. Com a rebel·lió davant d'aquest marc van sorgir tres tipus de visions: la visió dels marxistes, que criticava la concepció clàssica de la societat i en proposava una de diferent; la visió dels historicistes, que criticava el mètode d'estudi clàssic i n'adoptava un altre, i la visió dels neoclàssics, que va substituir tots els aspectes del marc clàssic i que, en definitiva, va ser la visió que va triomfar.

Amb la crisi dels anys trenta, les propostes de Keynes van significar una crítica al marc neoclàssic i un retorn parcial a les idees dels clàssics. Al mateix temps, subsistien les visions historicistes que defugien l'excessiva teorització dels economistes.

En els períodes més moderns, alguns autors radicals, concentrats en la URPE (Union for Radical Political Economics) americana, o en la CSE (Conference on Socialist Economists) anglesa han cregut poder crear un «paradigma» radical *ex novo*, però, en general, les seves contribucions s'acosten a una de les visions esmentades o a una altra, especialment a les crítiques (marxista, historicista o keynesiana).

Una vegada identificats els grans corrents de pensament de la història de l'economia (l'escola clàssica, el marxisme, l'historicisme i institucionalisme, l'escola neoclàssica i l'escola keynesiana), s'han analitzat les seves posicions respecte de tres dels grans temes de la disciplina: la naturalesa de la societat, de la història i de l'economia, la naturalesa del procés productiu i la naturalesa de l'anàlisi econòmica.

Avui els diferents marcs o visions s'han actualitzat, però no han perdut els seus orígens. Precisament per això podem trobar diferents escoles keynesianes, d'altres que reclamen les visions de Ricardo i dels clàssics, grups marxistes i també institucionalistes, tots ells enfrontats amb l'ortodòxia neoclàssica, que constitueix el bloc central del que es fa i s'ensenya en economia al món occidental.

Continguts

Mòdul didàctic 1

Els orígens de la ciència econòmica

Dr. Lluís Argemí d'Abadal

1. D'Aristòtil als franciscans i dominics
2. Preu just, moneda bona i interès lícit
3. El mercantilisme
4. Comerç exterior, població, indústria i luxe
5. L'escolàstica tardana: l'Escola de Salamanca
6. Autors

Mòdul didàctic 2

Els quasisistemes preclàssics

Dr. Lluís Argemí d'Abadal

1. Els primers sistemes del capitalisme agrícola
2. L'empirisme anglès
3. El primer bressol
4. La fisiocràcia
5. Les grans síntesis
6. El mercantilisme tardà; cameralisme i liberalisme
7. Autors

Mòdul didàctic 3

L'escola clàssica

Dr. Lluís Argemí d'Abadal

1. Malthus, la població i les crisis
2. Ricardo, els rendiments decreixents i la maquinària
3. Say i Sismondi: equilibri i crisis
4. J. S. Mill: la darrera síntesi
5. L'escola clàssica a Catalunya i Espanya
6. Autors

Mòdul didàctic 4

Les heretgies clàssiques

Dr. Lluís Argemí d'Abadal

1. El socialisme utòpic i ricardià: Saint-Simon, Fourier, Owen, Hodgsking i Thompson
2. El socialisme científic: Marx i el materialisme històric
3. El marxisme després de Marx: l'imperialisme
4. Historicisme i institucionalisme
5. Socialisme i marxisme a Catalunya i Espanya
6. Autors

Mòdul didàctic 5

L'escola neoclàssica

Dr. Lluís Argemí d'Abadal

1. Els precursors: von Thünen i Cournot
2. La revolució marginalista: Jevons, Menger i Walras
3. La síntesi neoclàssica: Marshall, Pareto i Böhm Bawerk
4. La teoria monetària: Wicksell i Fisher
5. L'escola neoclàssica a Catalunya i a Espanya
6. Autors

Mòdul didàctic 6

El pensament econòmic del segle XX

Dr. Lluís Argemí d'Abadal

1. Cicles, crisis i planificació
2. Schumpeter, els empresaris i els cicles econòmics
3. Keynes i la crisi econòmica
4. Els anys de l'alta teoria i més enllà
5. El pensament econòmic espanyol i català al començament del segle XX
6. Autors

Mòdul didàctic 7

El pensament econòmic després de la Segona Guerra Mundial: mercats i polítiques

Dr. Joan Tugores Ques

1. Mercats i polítiques públiques: debats macroeconòmics
2. Desenvolupaments en microeconomia
3. Autors

Mòdul didàctic 8

Debats sobre la dinàmica del sistema econòmic

Dr. Joan Tugores Ques

1. Globalització
2. Fragilitats financeres i crisis
3. Problemes distributius: desigualtat
4. Creixement
5. Enfocaments crítics
6. Ampliant les fronteres de l'anàlisi econòmica
7. Autors

Cites i definicions

1) Cites importants

Escolàstica i mercantilisme

- **N. Oresme:** «Encara que el príncep tingui el poder de segellar la moneda per a la utilitat comuna, ell mateix no és el propietari de la moneda del seu principat. La moneda és l'instrument de la permuta de les riqueses naturals. Per tant, en ella mateixa, és una propietat d'aquells que tenen les riqueses. Ja que si algú dóna el seu pa o el seu treball a canvi de diner, quan el rep, el diner és seu com ho eren el pa o el treball».
- **T. Mun:** «Si per un procés de tràfic comercial (que pot canviar en el curs del temps) cada membre particular s'acomoda als altres membres, i entre tots executen el mecanisme complet de comerç, aquest no llangueix encara que l'harmonia de la seva salut es vegi afectada per la malaltia dels excessos interns, de la violència externa o de les càrregues i restriccions internes o externes».

Formació clàssica

- **V. R. de Mirabeau:** «L'ordre natural, un ordre que no pot ser ordenat pel Príncep, que segons l'ordre no ha d'ordenar res».
- **R. Cantillon:** «La terra és la font o la matèria d'on s'extreuen les riqueses; el treball de l'home és la forma que les produeix; i la mateixa riquesa no és res més que l'aliment, les comoditats i els plaers de la vida».
- **Smith:** «[Cada individu], en preferir el recolzament de la indústria domèstica al de l'estrangera, busca únicament la seva pròpia seguretat; i dirigint aquesta indústria, de tal manera que la seva producció tingui el valor més gran, és dirigit, igualment que en altres casos, per una mà invisible que promou un fi que no formava part de les seves intencions».

Escola clàssica

- **Th. R. Malthus:** «He llegit amb gran plaer algunes de les especulacions sobre la perfectibilitat de l'home i de la societat. He estat reconfortat i complagut pel quadre encisador que defensen, que proposen. Desitjo ardentment aquestes millores felices. Però veig grans i, segons el meu parer, invencibles dificultats en el camí que hi mena».

- **D. Ricardo:** «Per tant, els interessos del propietari de la terra s'oposen sempre als de totes les altres classes de la societat. La seva situació mai no és tan bona com quan els aliments escassegen i són cars: mentre que per a les altres classes es beneficien quan poden obtenir el menjar barat. Altres rendes de la terra i guanys baixos, ja que sempre van junts, no serien objecte de queixa si fossin el resultat del curs natural de les coses».
- **J. S. Mill:** «He de confessar que no estic encantat amb l'ideal de vida que ens proposen aquells qui pensen que l'estat normal dels éssers humans és el de lluitar per progressar; que creuen que la millor part de la humanitat està formada per aquells que, segons l'actual tipus de vida social, colpegen, esclafen, es donen cops de colze i trepitgen els talons els uns als altres. Els qui creuen això no s'adonen que tot això són simfonies desagradables en una de les fases del progrés industrial».

Marxisme i historicisme

- **K. Marx:** «No pinto de *colour de rose* el capitalista i el terratinent. Però aquí solament es tracta de les persones en la mesura que són la personificació de categories econòmiques, els portadors de determinades relacions i interessos de classe. El meu punt de vista, que concep el desenvolupament de la formació econòmica de la societat moderna com a procés historico-natural, encara menys que qualsevol altre pot fer l'individu responsable de les relacions de les quals resta socialment la criatura, per molt que es pugui elevar subjectivament per damunt d'elles».
- **M. Weber:** «El capitalisme actual, amo de la vida de l'economia, educa i genera per la via de la selecció econòmica la mena d'individus, tant empresaris com treballadors, que li convenen. Però és precisament aquí on salten a la vista els límits del concepte de selecció per a explicar els fenòmens històrics. Per a seleccionar aquella modalitat d'acció i de concepció de la professió que més s'adiu amb l'essència del capitalisme (és a dir, perquè aquesta modalitat pogués vèncer-ne d'altres), calia que naixés primàriament com una concepció col·lectiva, i no pas en uns individus aïllats».

Escola neoclàssica

- **A. Cournot:** «Temo molt que les teves (Walras) corbes d'utilitat et portin tan sols a un punt extrem de *laissez-faire*, o sigui, a una economia interior en una terra despullada dels seus boscos, i en l'economia internacional a la subjugació dels pobles corrents per un de privilegiat, seguint la teoria de Darwin».
- **Marshall:** «En cada etapa de la civilització en què el poder del diner ha ocupat un lloc preminent, els poetes i literats han pintat les èpoques preterites que denominaven Edat d'Or, en la qual encara no se sentia la pressió física del metall groc. Els seus quadres idíl·lics són vertaderament bo-

nic i constitueixen un estímul per a les actuacions nobles, però no tenen credibilitat històrica».

- **L. Walras:** «Atès que el món m'ha vençut, em retiraré a la solitud, on no em pugui atrapar i on jo pugui capbussar-me en els meus somnis».

Keynes i Schumpeter

- **J. M. Keynes:** «El decadent capitalisme internacional però individualista en mans del qual ens trobem després de la guerra no és un èxit. No és intel·ligent, no és bonic, no és just, no és virtuós i, a més, no lliura els béns».
- **J. A. Schumpeter:** «He intentat demostrar que de la inevitable descomposició de la societat capitalista sorgirà una societat de forma socialista... El capitalisme està en procés de mort a mans de les seves pròpies realitzacions».

2) Definicions d'economia política

Clàssica inicial

- **Smith (1776).** Recerca sobre la naturalesa i les causes de la riquesa de les nacions.
- **D. Ricardo (1817).** La determinació de les lleis que regulen aquesta distribució (de la renda entre les tres classes de la comunitat) és el principal problema de l'economia política.

Síntesi clàssica

- **J. S. Mill (1844-1948).** L'economia política és la ciència que tracta de la producció i la distribució de la riquesa en allò que depèn de la naturalesa humana, i de les conseqüències pràctiques que se'n poden derivar.

Autoafirmació:

- **J. S. Mill (1844).** Afortunadament, ja no queda res per aclarir en les lleis del valor, ni pels autors actuals ni pels del futur: la teoria ja és completa.

Marxista

- **Marx (1859).** L'economia política és l'estudi de l'anatomia de la societat civil.

Síntesi marxista

- **Engels (1859)**. L'economia política és l'anàlisi teòrica de la moderna societat burgesa.

Neoclàssica inicial

- **Marshall (1890)**: L'economia és l'estudi de la humanitat; a partir de l'economia, aquesta viu, es mou i pensa en els assumptes ordinaris de la vida.

Síntesi final

- **Robbins (1932)**: L'economia és la ciència que estudia el comportament humà com la relació entre fins i mitjans que tenen usos alternatius.

Autoafirmació:

- **Robbins (1932)**: En l'actualitat, un cop s'han exposat els problemes amb claredat i després de seixanta anys de debats teòrics, no hi ha motius perquè sorgeixin diferències greus d'opinió.

Keynesiana

- **Keynes (1936)**: L'economia és un mètode més que una doctrina, un aparell mental, una tècnica del pensament que ajuda a obtenir conclusions correctes.

Síntesi neoclàssica

- **Samuelson (1954)**: L'economia és l'estudi de la manera com els homes i la societat utilitzen, amb diners o sense, uns recursos productius escassos per a obtenir béns i distribuir-los per al seu consum present o futur entre les diverses persones i grups que formen la societat.

Autoafirmació:

- **Samuelson (1959)**: Es pot ben dir que els economistes americans i els economistes occidentals en general, lluny d'estar marcadament dividits entre un cert nombre d'escoles en competència, presenten en l'actualitat un front unit amb pocs desacords en les qüestions fonamentals.

Bibliografia

Bibliografia bàsica

Blaug, M. (1997). *Grans economistes d'abans de Keynes*. Barcelona: Ediuoc-Proa.

Blaug, M. (1999). *Grans economistes de després de Keynes*. Barcelona: Ediuoc-Proa.

Marx, K. (1963). *Theories of Surplus-value*. Moscou: Progress Publishers.

Marx, K.; Engels, F. (1980). *Historia crítica de las teorías sobre la plusvalía*. Mèxic: Fondo de Cultura Económica.

Schumpeter, J. A. *History of Economic Analysis*. Nova York: Oxford University Press.

Schumpeter, J. A. (1971). *Historia del análisis económico*. Barcelona: Ariel.

Bibliografia complementària

Avestis, Ph.; Sawyer, M. (eds.) (1992). *A bibliographical Dictionary of dissenting economists*. Aldershot: Elgar.

Beaud, M.; Dostaler, G. (1993). *La pensée économique depuis Keynes*. París: Seuil.

Eatwell, J.; Milgate, M.; Neuwman, P. (eds.) (1987). *The New Palgrave: A Dictionary of economics*. Londres: Macmillan.

Garzanti (1992). *Enciclopedia dell'economia*. Itàlia: Garzanti.

Guerrero, D. (1997). *Pensamiento económico heterodoxo*. Madrid: Trotta.

Mai, L. H. (1975). *Men and ideas in economics*. Totowa: Littlefield.

Pressman, S. (1999). *Fifty major economists*. Londres: Routledge.

Recktenwald, H. K. (1977). *Economía política*. Madrid: INP.

Spengler, J.; Allen W. (1971). *El pensamiento económico de Aristóteles a Marshall*. Madrid: Tecnos.

Adreçes d'Internet

ESHET: <http://www.eshet.net/>

AKAMAC E-text links: http://www.cpm.ehime-u.ac.jp/akamachomepage/Akamac_E-text_links/Akamac_E-text_Links.html

History of Economic Thought Website: <http://cepa.newschool.edu/het>

Centre d'Histoire de la Pensée économique: <http://phare.univ-paris1.fr/>

Portraits of well know economists: <http://www.econ.duke.edu>